

OPŠTE RASPOLOŽENJE I PODRŠKA SREDINE NA RADNOM MESTU KAO PREDIKTORI EFIKASNOSTI NASTAVNOG PROCESA U RADU SA UČENICIMA SA KOMBINOVANIM SMETNJAMA U RAZVOJU

Zoran Bar ¹, Vojislav Todorović ¹, Deneš Birgermajer ²

¹ Osnovna škola "NH Dušan Dugalić", Beograd, R. Srbija; ² Beogradski razvojni centar – BERC, Beograd, R. Srbija

U sprovođenju obrazovnog procesa kod populacije sa kombinovanim smetnjama, regulacija stresa se nameće kao jedan od glavnih preduslova nastavničke efikasnosti. Kao često zastupljeni protektivni faktori u radnom kontekstu, pojavljuju se podrška sredine i generalna sklonost ka pozitivnim emocionalnim doživljavanjima. Osnovni problem ovog istraživanja odnosi se na ispitivanje mogućnosti predikcije efikasnosti nastavnog procesa u zavisnosti od rezultata ostvarenih na Skali za procenu podrške sredine, kao i pojedinačnim dimenzijama Skale za procenu opšteg raspoloženja na radnom mestu.

Istraživanje je vršeno na namernom uzorku, sačinjenom od ukupno 100 ispitanika, nastavnika zaposlenih u obrazovnim institucijama za decu sa smetnjama u razvoju: Defektološko-metodološkim ustanovama „Zlatni most“ iz Sombathelja i „Vajda Marta“ iz Pape u Mađarskoj (N = 71), odnosno školi za osnovno i srednje obrazovanje „Mara Mandić“ iz Pančeva (N = 29). Varijable su operacionalno definisane Skalom samoefikasnosti nastavnika ($\alpha = 0,90$), Skalom za procenu podrške sredine ($\alpha = 0,82$) i putem dve, faktorskom analizom utvrđene, dimenzije Skale za procenu opšteg raspoloženja na radnom mestu, koje su nazvane Pozitivni afektivitet ($\alpha = 0,82$) i Negativni afektivitet ($\alpha = 0,79$). Serijom bivarijantnih regresionih analiza dobijena su tri modela koji daju pozitivan odgovor na istraživačko pitanje i ukazuju na statistički značajan doprinos dimenzije Pozitivni afektivitet ($R = 0,33$; $p < 0,001$; $R^2 = 0,11$), odnosno relativnu značajnost Negativnog afektiviteta ($R = -0,24$; $p < 0,014$; $R^2 = 0,06$) i podrške sredine ($R = 0,22$; $p < 0,022$; $R^2 = 0,05$) u predikciji efikasnosti nastavnog procesa. Kao primarno objašnjenje dobijenih rezultata, može se istaći zaključak da se dobra afektivna regulacija, rezilijentnost u okolnostima koje podrazumevaju povišeni nivo stresa i suportativna atmosfera na radnom mestu pozitivno odražavaju na profesionalni učinak nastavnika u radu sa učenicima sa kombinovanim smetnjama, čime je dobijen pozitivan odgovor na istraživačko pitanje. Inkrementalna vrednost ovog istraživanja ogleda se u novim nalazima, koji pružaju značajne uvide u vezi intra i interpersonalnih facilitatora nastavničke efikasnosti, kao deo širih činilaca, koje je potrebno ispitati u narednim istraživanjima na ovom polju.

Ključne reči: kombinovane smetnje, nastavnička efikasnost, opšte raspoloženje, podrška sredine.